

گردباد شور جنون

(سبک ہندی، کلیم کاشانی و گزیدہ اشعار)

محمد شمس لنگرودی

مؤسسہ انتشارات نگاہ

فهرست مطالب

پیش سخن	۱۱
کتاب اول. صدای پای خیال	
دارالامان	۱۹
مدخل	۱۹
علت بی‌اعتنایی سلاطین صفوی به شعر و شاعران	۳۴
مولد و موطن سبک هندی (اصفهانی)	۴۱
۱. بررسی نظر اول (نظر ایرانی بودن سبک هندی - اصفهانی)	۴۶
۲. بررسی نظر دوم (نظر هندی بودن سبک هندی)	۵۴
۳. بررسی نظر سوم (نظری که گستره تاریخ ایران و هند را مولد و موطن سبک هندی می‌داند).	۵۵
درستی و نادرستی نام سبک هندی (اصفهانی)	۶۴
آیا اصولاً اطلاق نام سبک هندی (اصفهانی) یا صفوی بر این طرز درست است یا خیر؟	۶۴
ویژگی‌های سبک هندی (اصفهانی)	۷۱
الف. مدخل:	۷۱

- ب. ویژگی های سبک هندی (اصفهانی) ۸۱
۱. دقت در محسوسات و مشهودات روزمره و نفوذ در جوهر اشیاء و پدیده ها ... ۸۲
۲. شخصیت بخشیدن به اشیاء ۸۵
۳. نکته سنجی و دقت در جزئیات ۸۶
۴. جستجوی معنی بیگانه ۸۷
۵. اغراق ۹۰
۶. استفاده افراطی از استعاره و تشبیه و مجاز ۹۲
۷. ایجاز و ابهام ۹۴
۸. اسلوب معادله (حکمت تجربی عامیانه) ۹۷
۹. استفاده از فرهنگ کوچک و الهام از تجارب روزمره ۱۰۵
۱۰. دوری جستن از بهره گیری از آیات و احادیث ۱۰۸
۱۱. بی توجهی به پاره ای دقایق ادبی ۱۰۸
۱۲. طرد معماپردازی ۱۱۰
۱۳. اظهار شکستگی و نامرادی و یاس ۱۱۲

کتاب دوم. گردباد شور جنون

- کلیم کاشانی ۱۱۹
- پست و بلند شعر کلیم ۱۲۷
- فراز شعر کلیم: ۱۳۰
- ب. فرود سخن ۱۳۶
۱. تناقض در معنا و تصاویر ۱۳۷
۲. ضعف تألیف ۱۴۰
- آثار کلیم ۱۴۳
- فهرست آثار چاپ شده کلیم کاشانی ۱۴۵
- فهرست نسخه های خطی آثار کلیم کاشانی ۱۴۵
- کلیات کلیم ۱۴۶

- شاهجهان نامه = پادشاه نامه = ظفرنامه ۱۴۷
- دیوان کلیم کاشانی ۱۴۷
- قحطیه = وصف قحط ۱۵۲
- شعرای معاصر کلیم ۱۵۴
- گاهشمار میرزا ابوطالب کلیم کاشانی ۱۵۵
- گزیده کلیم ۱۵۷
- اشاره: ۱۵۸
- از غزلیات ۱۶۱
- از ترجیع بندها ۲۴۱
- از ترکیب بندها ۲۴۴
- مثنوی خشک ۲۴۸
- رباعی ۲۵۳
- از قصاید ۲۵۴
- تک بیت ها ۲۶۵
- فهرست اعلام ۲۸۹
- منابع و مأخذ ۲۹۷

پیش سخن

سبک هندی (اصفهانی)، سبک مسلط بر شعر قرون دهم و یازدهم هجری قمری ایران و هندوستان بود.

تاکنون مقالات فراوانی درباره سبک هندی و شاعران این طرز نوشته شده است، اما قریب به اتفاق این مقالات، که از دو دیدگاه کاملاً مخالف به موضوع نگریسته اند، از چند اشکال اساسی برخوردارند؛ نخست اینکه جز معدودی، بیشتر مقالات ناظر بر گوشه‌ای از این سبک اند. و دوم تقریباً جملگی نسخه برداری از یکی دو نسخه مادرند: همه موافقین کم و بیش همان سخنان آقای امیری فیروزکوهی - که ظاهراً نخستین مدافع سبک هندی (اصفهانی) بوده اند - را تکرار کرده اند؛ و مخالفین نیز همان گفته‌های رضا قلی خان هدایت، آذر و دست بالا برخی از بازگشتی‌های طرفدار سبک خراسانی مخالف این طرز را؛ آن اندک مقالات واقع بینانه و دقیق پیرامون این سبک نیز همه از آن کسانی چون راجر سیوری، ریپکا و دیگران است. انگیزه من برای تحقیق در سبک هندی وجود همین آشفتگی بود؛ به ویژه آنکه با انتشار تاریخ تذکره «از صبا تا نیما»، که آقای یحیی آرین پور در دو سطر آغازین کتاب پرونده سبک هندی را بسته بودند، کلاف در مه سنگینی نیز فرو شد.